

**ETICA ASISTENTULUI SOCIAL ÎN RELAȚIA CU VÂRSTNICII AFLAȚI ÎN
DIFICULTATE**

**[THE ETHICS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL WORKER AND THE
AGED PERSONS IN DIFFICULTY]***

Daniela ȚIGMEANU,
PhD Lecturer,
Universitatea of Craiova,
Telefon: 0728-107447,
E-mail: daniela_tigmeanu@yahoo.com

Erica Eugenia KELLER,
Social Worker
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Dolj,
telefon: 0251- 411767,
E-mail: keller.ericuta@gmail.com

Abstract: It is well known that aging is the inevitable price that human being has to pay for the complexity. Along with aging, the vulnerability to illness is increasing, the diseases are more likely to be achieved, their evolution is more severe and longer, a disease might produce functional disturbances and even determine another disease to be developed. Therefore, the professional ethic of social assistants specialized in managing aged persons' problems is a key issue to figure out the moral problems of dependent elders, through a cognitive approach, in order to regulate on one hand the professional relationship of the social assistant referring the behavior standards of the relation with the assisted, specifically the dependent elder in difficulty, and on the other hand with the colleagues and other

---

* *Lucrarea a fost prezentată la Conferința Națională: „Nevoi, drepturi și responsabilități. Aspecte etice și juridice ale relației profesionale cu persoanele aflate în dificultate”, Cluj-Napoca, 27 septembrie 2008, organizată de Universitatea „Babeș-Bolyai”*

categories of involved specialists.

For the common people, the ethics of the relationship between social assistant and the vulnerable aged person might be understood also as a philosophic view of the moral, of good and bad, of duty. Because of the vulnerability of this specific social group, the need for social assistance is more and more obvious among this social category, in comparison with other groups in difficulty. There are high expectancies that social workers to have a total commitment of their work on co-operation with the elder in difficulty, following their major interest, but simultaneously paying attention to the relationship with the whole implied persons.

Keywords: aged person, elder, ethics, care, difficulty, social assistance

Se cunoaște că îmbătrânirea este prețul inevitabil pe care organismul îl plătește pentru complexitate. Procesul îmbătrânirii afectează în principal sistemul nervos central (creierul în special), dar și pe cel imunitar, endocrin, cardiovascular, etc. Creierul este cel care dă abilitatea de a exista, un control asupra îmbătrânirii. Pierderea memoriei de scurtă durată, schimbările cognitive și de personalitate apărute odată cu înaintarea în vârstă, demența, declinul senzorial și al sistemului nervos, ca și alte schimbări apar în îmbătrânire. Dacă o persoană adultă prezintă în general o singură boală, la persoana vârstnică întâlnim deseori polipatologia (două sau mai multe boli concomitente). Cu cât are loc înaintarea în vârstă, crește vulnerabilitatea la îmbolnăviri, bolile sunt contactate mai ușor, evoluția este mai accentuată și de durată, o boala poate crea blocaje funcționale și determină o alta. De aceea, *în dezvoltarea cercetării și practicii asistențiale a persoanelor vârstnice se ține prioritar cont de următoarele aspecte:*

- populația persoanelor în vârstă este în creștere, atât numeric, cât și proporțional;
- există o strânsă legătură între vârsta a III-a și situația de risc prezentată de dizabilitățile bio-psiho-sociale specifice vârstnicului;
- sistemul de protecție socială și medicală, așa cum este în prezent organizat, nu este încă pe deplin capabil să răspundă satisfacerii nevoilor specifice acestei categorii de vârstă.

La baza activității de asistență socială stă etica profesională. Codul etic reprezintă un set de reguli care reflectă principiile generale de conduită profesională. Astfel, se impune ca comportamentul asistentului social să fie consecvent și responsabil. Etica profesională a asistenților sociali specializați pe lucrul cu vârstnicii reprezintă un factor decisiv în elucidarea problemelor morale ale persoanelor vârstnice dependente printr-un demers cognitiv, reglementând atât relațiile profesionale ale asistenților sociali cu referire la standardele de conduită în relațiile cu beneficiarii, în cazul de față în relația cu persoana vârstnică aflată în dificultate, cât și cu colegii sau alte categorii de profesioniști. Pentru neinițiați, etica asistentului social în relația cu vârstnicii vulnerabili poate fi înțeleasă, de asemenea, ca o filosofie asupra moralei, a *binelui* și a *răului*, a *datoriei*. Înțeleptul Socrate în scrierile sale accentua ideea că “ viața morală este o viață virtuoasă”. Astfel, valorile și principiile etice reprezintă totalitatea exigențelor de conduită morală corespunzătoare activității asistentului social.

Principiile care au la bază valorile fundamentale ale asistenței sociale sunt: furnizarea de servicii în sprijinul beneficiarilor, respectiv al persoanei vârstnice aflată în dificultate, respectarea demnității și unicității individului, a confidențialității și integrității persoanei,

autodeterminării și competenței profesionale. Fiecare asistent social își are însușite aceste valori și principii, ele urmând să se regăsească în comportamentul său, astfel încât să nu aducă prin acțiunile sale prejudicii imaginii profesiei de asistent social. Prin activitatea sa, asistentul social specializat în lucrul cu vârstnicii se asigură că sunt îndeplinite drepturile persoanelor vârstnice:

- nediscriminarea pe criterii de vârstă;
- securitate economică;
- dreptul la respect și apărarea demnității;
- dreptul la expunerea dorinței și alegerea activității;
- dreptul la alegerea locului de viață;
- dreptul la sănătate și accesul la instituțiile din acest domeniu;
- dreptul la îngrijire și ajutor - dreptul la îngrijire acordat de un personal calificat (dreptul la îngrijire medicală);
- dreptul la religie;
- dreptul la prevenirea dependenței;
- dreptul legalizat la ocrotire;
- dreptul de a-și alege locul și modul de viață;
- dreptul la susținerea familială și comunitară.

Adevărul este că un *cod etic nu poate garanta un comportament etic*. Mai mult, un cod de etică nu poate soluționa toate problemele și disputele etice, sau să cuprindă toată diversitatea și complexitatea implicate în procesul luării unei decizii responsabile în cadrul unei societăți morale, dar cu certitudine scopul activității unui asistent social specializat în lucrul cu vârstnicii este acela de a ajuta persoanele vârstnice aflate în nevoie, să rezolve problemele

sociale ale acestora.

Se cunoaște faptul că vulnerabilitatea vârstnicilor este determinată de:

- diminuarea potențialului de apărare socială prin părăsirea circuitului activ social;
- din punct de vedere economic prin scăderea veniturilor;
- biologic, prin receptivitate crescută la îmbolnăviri, handicapuri, dependență;
- din punct de vedere psihologic, prin modificări psihologice și psihopatologice de involuție;
- pierderea de roluri îl marginalizează atât în cadrul familiei, cât și în cadrul societății. Aici intervine asistentul social ce are responsabilitatea de a-și dedica în mod obiectiv și disciplinat cunoștințele și priceperile pentru a ajuta persoanele vârstnice dependente, spre a se dezvolta și pentru a rezolva conflictele dintre individ și societate și consecințele acestora. Se așteaptă ca asistenții sociali să ofere cea mai bună asistență posibilă oricui caută ajutor sau sfaturi, fără a face discriminări pe bază de sex, vârstă, dizabilitate, culoare, clasă socială, rasă, religie, limbă, orientare politică sau orientare sexuală etc.

Persoanele vârstnice vulnerabile sunt încurajate să participe cât mai mult posibil și trebuie informate despre riscurile și posibilele beneficii ale cursului intervenției propuse. Astfel, asistenții sociali sunt atenți la principiile intimității, confidențialității și utilizării informației în mod responsabil în munca lor profesională, ținând cont de vulnerabilitatea specifică vârstei, de aspectele sociale specifice vârstei a treia, de nevoia acestora de a comunica.

Responsabilitatea principală a asistenților sociali specializați în lucrul cu vârstnicii este aceea de a promova bunăstarea persoanelor vârstnice aflate în dificultate. Interesele acestora

au prioritate. Contextul etic / moral și politic al acțiunii asistentului social determină analiza valorilor și forțelor care constituie condițiile îngrăditoare ale acțiunii specialistului. Ca principiu etic, asistenții sociali sunt persoane de încredere, iar valoarea acestora constă în competență. Astfel, criteriul principal în evaluare și oferta ulterioară de servicii pentru persoana vârstnică dependentă este evidențiat prin responsabilitatea asistenților sociali de a-și dedica, în mod obiectiv și disciplinat, cunoștințele și priceperile pentru a ajuta, precum și prin competența în stabilirea gradului de dependență al persoanei vârstnice evaluate.

În principal, *asistentul social specializat în asistența socială a vârstnicilor*:

- determină nevoile persoanei vârstnice dependente și obiectivele specifice relevante;
- aplică regulile deontologice prevăzute de profesie;
- respectă normele și valorile beneficiarului;
- participă, împreună cu alți specialiști, urmărind interesele majore ale beneficiarilor, la elaborarea planului de îngrijire;
- implică beneficiarul, precum și anturajul acestuia în rezolvarea problemelor identificate;
- evaluează realizarea obiectivelor;
- sensibilizează pe toți cei care intervin în îngrijire în legătură cu consecințele sociale ale bolii, ale unui handicap sau ale bătrâneții.

Evaluarea stării de dependență se face ținând cont de faptul că dependența este un proces de mare complexitate, ce include componente medicale, culturale și economice. Evaluarea geriatrică se bazează pe utilizarea unor diverse scale pentru stabilirea autonomiei și a dependenței cu diversele ei grade, dependența obligând persoana în cauză să recurgă la o altă

persoană pentru a-și putea realiza activitățile necesare vieții zilnice (spălat, îmbrăcat, alimentat, eliminări, deplasare, menținerea relațiilor sociale). Asistentul social ajută beneficiarul - *persoana vârstnică dependentă* - să atingă potențialul maxim de autoîmplinire în limitele respectării drepturilor celorlalți, identificând situațiile și cauzele care afectează echilibrul psihic, economic sau moral al individului aflat la vârsta a treia, precum și al familiei acestuia și întreprinde toate acțiunile necesare pentru remedierea situației de dificultate identificate. El participă la proiecte socio-educative, consiliere, orientare, ajutor pentru realizarea demersurilor necesare obținerii drepturilor beneficiarilor, activități de informare și prevenire, recunoscând și respectând scopurile individuale, responsabilitățile și diferențele beneficiarilor, fiind angrenat în relații profesionale bazate pe încredere, intimitate și confidențialitate.

Etica asistentului social este evidențiată și în consilierea socială, aceasta fiind o relație de ajutorare, o încercare și un efort din partea consilierului la care este cooptat și beneficiarul pentru a îmbunătăți confortul existențial al celui din urmă, pentru a-i ameliora stilul de viață.

O *caracteristică esențială* este cea de facilitare a înțelegerii, a schimbării, a acceptării noilor situații, a depășirii unor momente dramatice, a integrării și a dezvoltării. Consilierea familiilor vârstnicilor cu risc de abandon, implică asistentul social în observarea, ascultarea, înțelegerea, răspunsul, evaluarea și acțiunea în parteneriat cu consiliatul și familia acestuia.

Intervențiile umanitare, sub aspect etic, sunt legate de *moralitatea specialistului*, asistentul social respectând și promovând dreptul beneficiarilor la autodeterminare, asistând persoanele vârstnice aflate în nevoie în eforturile lor de a-și identifica și clarifica scopurile,

în vederea alegerii celei mai bune opțiuni. De asemenea, ei pot limita *drepturile beneficiarilor* la autodeterminare atunci când, în judecata profesională a asistentului social, acțiunile prezente și/sau viitoare ale acestora prezintă un risc pentru ei înșiși și/sau pentru ceilalți, dând dovadă de capacitate bună de a analiza, gestiona și de a prelua emoțiile, sentimentele generate de contactul cu situația în care se găsește persoana vârstnică vulnerabilă, aducând la cunoștință orice violare a eticii și a standardelor profesionale organismelor competente din cadrul și din afara profesiei și asigură implicarea adecvată a beneficiarilor relevanți.

Viața ne-a învățat că *“bătrânețea este prețul pe care trebuie să-l plătim pantru a ajunge la înțelepciune”*, iar *„a-i umili pe vârstnici înseamnă a ne umili propria proiecție în viitor”*. Este important să învățăm arta de a îmbătrâni frumos!

Rezumat:

Este cunoscut că îmbătrânirea este prețul inevitabil pe care organismul îl plătește pentru complexitate. Cu cât are loc înaintarea în vârstă, crește vulnerabilitatea la îmbolnăviri, bolile sunt contactate mai ușor, evoluția este mai accentuată și de durată, o boală poate crea blocaje funcționale și determină o alta. În acest sens, etica profesională a asistenților sociali specializați în lucrul cu vârstnicii reprezintă un factor decisiv în elucidarea problemelor morale ale persoanelor vârstnice dependente printr-un demers cognitiv, reglementând atât relațiile profesionale ale asistenților sociali cu referire la standardele de conduită în relațiile cu beneficiarii, în cazul de față în relația cu persoana vârstnică aflată în dificultate, cât și cu colegii sau alte categorii de profesioniști. Pentru neinițiați, etica asistentului social în relația cu vârstnicii vulnerabili poate fi înțeleasă, de asemenea, ca o filosofie asupra moralei, a

binelui și a răului, a datoriei. Datorită vulnerabilității acestei categorii sociale, nevoia de servicii sociale este evidențiată la un număr din ce în ce mai mare de persoane vârstnice, în raport cu toate celelalte categorii de persoane defavorizate. Astfel, se așteaptă ca asistenții sociali să lucreze în totală colaborare cu persoanele vârstnice aflate în nevoie, urmărind interesele majore ale acestora, dar fiind atenți și la restul persoanelor implicate.

Cuvinte cheie: vârstnic, etică, îngrijire, dificultate, asistență socială.

Bibliografie:

Codul etic al profesiei de asistent social

****Ghid Metodologic privind serviciile de îngrijire la domiciliu pentru persoanele de vârstă a treia*, Ed. Sitech, Craiova, 2007.

Keller, Erica Eugenia, 2006, “Servicii alternative la institutionalizare pentru persoanele de vârstă a treia”, *Revista de Cercetare si Intervenție Socială*, volumul 14/2006, Editura Lumen, Iași.